

1944, september 2. Moskva. — List Kl. Gottwalda ľudovému komi-sárovi zahraničných vecí SSSR V. M. Molotovovi so základnými údajmi o prípravách Slovenského národného povstania a jeho charak-tere so žiadosťou o rýchlu pomoc bojujúcemu Slovensku.

Prísne dôverné.

Vážený Vjačeslave Michajloviči!

Jest Vám jistě známo, že v těchto dnech jsou skoro na celém Slovensku prudké boje slovenských partyzánských oddílů i velkých částí slovenské armády proti německým okupačním vojskům, která vtrhla na Slovensko. Značná část území Slovenska jest v rukou národně osvobozenického hnutí slovenského národa. Po-kládám za svoji povinnost jménem vedení Komunistické strany Československa poukázati na některé závažné politické momenty, které osvětlují, jak došlo k těmto událostem a jaký jest jejich politický charakter.

Po rozbití Československa byl na Slovensku ustaven zvláštní režim. Němci dosadili na Slovensku v t. zv. „Slovenském samostatném státě“ vládu svých agentů, ale Slovensko přímo okupováno nebylo, byla ponechána slovenská admi-nistrativa i slovenské vojsko a Němci využívali Slovenska hlavně cestou hospo-dářského vykořisťování. Ta skutečnost, že na Slovensku — na rozdíl od českého území — nebylo bezprostředně německého potlačovacího aparátu, vytvářela spe-cielní podmínky pro naši práci a dávala větší, mnohdy pololegální možnosti pro seskupování odbojových sil. Při tom široké národní masy Slováků smýšlely po celou dobu t. zv. „německé ochrany“ odbojně, což se projevovalo také chováním slovenských vojáků na sovětsko-německé frontě, kde celé slovenské jednotky přecházely na stranu Rudé armády, nebo se spojovaly ku společným akcím se so-větskými partyzány.

Po několikaměsíčním úsilí naší strany podařilo se na Slovensku zformovat ši-roukou národní frontu, která představuje převážnou většinu národa. V čele této národní fronty stojí Slovenská národní rada, autoritativní orgán slovenského ná-rodně osvobozenického hnutí, složený ze zástupců všech složek slovenského odboje. V Slovenské národní radě má významný vliv Komunistická strana, která jest jedinou ilegálně organizovanou slovenskou politickou stranou. Spolu s komunisty jsou ve Slovenské národní radě činitelé bývalé sociálně demokratické strany, kteří s námi úzce spolupracují, a autoritativní představitelé slovenských měšťáckých kruhů politických, církevních i vojenských.

Slovenská národní rada připravovala plánovitě bojové vystoupení slovenského národa, při čemž se jí podařilo do příprav boje vtáhnouti velikou část armády, včetně důstojníků a značnou část slovenského státního aparátu. Při Slovenské národní radě byla pro vedení ozbrojeného boje zřízena Vojenská rada, v níž také zasedají zástupci naší strany. Se strany vedení KSČ v Moskvě bylo organizování ozbrojeného boje na Slovensku posilováno tím, že jsme v poslední době za pomoci Ukrajinského partyzánského štábu posílali na Slovensko soustavně skupiny party-zánů, složené jednak ze sovětských partyzánů, a jednak ze zvlášť vybraných vo-jáků z československých vojenských jednotek na území SSSR. Tyto partyzánské skupiny vešly na Slovensku ve styk se Slovenskou národní radou a podle našich pokynů koordinovaly svoje akce ve smyslu plánu Slovenské národní rady.

Slovenská národní rada vzhledem k situaci na frontách vypracovala plán jednot-ného celonárodního ozbrojeného vystoupení tak, že za signál k zahájení boje měl

404 sloužit buď vstup přibližující se Rudé armády na území Slovenska, nebo pokus Němců o vojenskou okupaci slovenského území. Slovenská národní rada se snažila dohodnout se o těchto plánech s Vrchním velením Rudé armády a za tím účelem vyslala do SSSR svého politického i vojenského zástupce.

Vedení KSČ postup našich soudruhů ve Slovenské národní radě i plány ozbrojeného vystoupení slovenského národa schválilo.

Okolnosti se vyvinuly tak, že v posledních srpnových dnech německá vojska vstoupila na území Slovenska, aby je okupovala. Podle vypracovaného plánu se tato událost stala signálem k boji. Od prvních dnů má tento boj všenárodní charakter: boje se zúčastňují veliká část slovenské armády, která jest doplňována prováděnou mobilizací, partyzánské oddíly i široké masy slovenského obyvatelstva. Rozhodujícím činitelem při velikém rozmachu bojového odhodlání Slováků jest blízkost Rudé armády a naděje, že s její strany bude bojujícímu slovenskému národu poskytnuta pomoc. Ve všech místech, zachvácených odbojovým hnutím, odehrávají se živelné manifestace slovenského lidu, který nadšeně projevuje bratrské city ruskému národu, posílá pozdravy Rudé armádě a maršálu Štalinovi.

V čele tohoto celonárodního ozbrojeného boje stojí Slovenská národní rada jako politický vedoucí orgán. Slovenská národní rada sídlí ve městě Banská Bystrica, ve střední části Slovenska, které má sloužit základnou boje. Má zde k dispozici vysílačku, pomocí níž proklamuje svoje projevy. Pod vedením Slovenské národní rady se ustavují v místech osvobozeného území Národní výbory, které jsou orgány moci a veřejné správy. V této chvíli Slovenská národní rada ovládá střední Slovensko a část východního a jižního Slovenska. Na okrajích tohoto území se vedou boje proti okupačním vojskům, které se snaží ovládnouti důležité železniční tratě, jež jsou v rukou slovenské národní moci. Na straně Němců zůstala klika bratislavských zrádců, která v lidu nemá žádné opory.

Československá vláda v Londýně se postavila zvláštními prohlášeními za boj slovenského národa a prohlásila slovenské ozbrojené síly, bojující dnes proti Němcům, za součást československé branné moci. Ale rozhodující charakter tohoto boje je národně slovenský, je svými okolnostmi podoben boji v Jugoslávii a je veden s cílem vybojovat slovenskou svobodu a nové Československo, v němž by slovenský národ měl vedle Čechů rovnoprávné postavení.

Podáváje Vám tyto informace, považuji za nutno zdůraznit naléhavost rychle řešit otázky pomoci se strany SSSR. Slovenský lid bojuje chrabře a jest odhodlán s pomocí mobilizovaných sil se houževnatě držet na své obranné základně, ale Němci — chápající strategický význam Slovenska, zejména vzhledem k jeho dopravním spojům — nasazují značné síly proti bojujícím slovenským vlastencům. Používají tanků a letadel, proti kterým bojující slovenské vojenské a partyzánské části nemají dostatek obranných prostředků.

Slovenský národ vstoupivší v ozbrojený boj, jest pevně přesvědčen, že se mu dostane pomoci. Pomoc Rudé armády, poskytnutá v jakékoli formě, bude působit jako ohromná morální posila v tomto boji, který jest v tomto okamžiku nejdůležitějším ohniskem boje za osvobození celého Českoslovenka.

Za Ústřední výbor Komunistické
strany Československa

Gottwald.

„Cesta ke Květnu“, pozn. 8 k dok. 50, Praha 1965. (Podľa strojopisného priepisu v AÚV KSČ Praha.)